

PROTOCOL MELDCODE HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING

Samen leren, samen werken, samen leven

Document naam	Protocol meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling
Versie en status	1.2 - concept
Datum	14-01-2025
Bron	nji.nl; lvak.nl; schoolenveiligheid.nl; onderwijsinspectie.nl; veiligthuisoostbrabant.nl
Bewerkt door	Onderwijsgroep Oost-Brabant
Auteur	Aandachtsfunctionarissen i.s.m. S. Engelen, bestuurssecretaris

Inhoudsopgave

DOELSTELLING	2
DOELGROEP	2
PARTICIPATIE KIND	2
STAPPENPLAN	3
STAP 1: IN KAART BRENGEN SIGNALEN	3
STAP 2: OVERLEGGEN MET DE AANDACHTSFUNCTIONARIS (VERPLICHTE STAP)	4
STAP 3: GESPREK MET HET KIND EN DAARNA EVENTUEEL GESPREK MET OUDERS	4
STAP 4: WEEG HET GEWELD	4
STAP 5: BESLIS: IS MELDEN BIJ VEILIG THUIS NODIG? IS HULP ORGANISEREN NODIG?	5
NAZORG EN FOLLOW-UP	5
BIJLAGE 1: SIGNALENKAART NJI	6
DE SIGNALEN	6
BIJLAGE 2: AFWEGINGSKADER MELDCODE ONDERWIJS EN LEERPLICHT	9
1. VERMOEDEN WEGEN	9
2. VEILIGHEID	9
3. HULP	9
4. HULP	9
5. RESULTAAT	9

Doelstelling

Met deze meldcode kunnen onderwijsprofessionals op een zorgvuldige manier bijdragen aan het signaleren en stoppen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Doelgroep

De meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (hierna: 'de meldcode') helpt medewerkers om adequaat te reageren op signalen (zie bijlage 1: **Signalenkaart NJI**) van huiselijk geweld of kindermishandeling. De meldcode bestaat uit vijf stappen die medewerkers helpen om juist te handelen wanneer het vermoeden ontstaat dat een kind¹ te maken heeft met geweld of mishandeling. De aandachtsfunctionaris, een deskundige collega binnen de school, speelt een cruciale rol in het signaleren, bespreken en aanpakken van situaties van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Participatie kind

In de aanpak van kindermishandeling moeten kinderen gedurende het hele proces de mogelijkheid krijgen te participeren. In dit protocol zijn concrete handvatten opgenomen over hoe en wanneer kinderen betrokken moeten worden.

Volgens het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind zal het belang van het kind altijd de eerste overweging moeten zijn wanneer er beslissingen worden genomen die een kind raken. Om bij vermoedens van kindermishandeling te kunnen handelen in het belang van het kind is het essentieel dat kinderen in het hele proces van signaleren en de daaropvolgende beslissingen betrokken worden, dat wil zeggen dat we vragen en luisteren naar de visie van het kind, zijn/haar mening meewegen in beslissingen en we het kind voorzien van informatie over het proces. Het is essentieel dat het kind gezien en gehoord wordt door volwassenen in de omgeving die (professioneel) betrokken en vertrouwd zijn.

We vinden het ook belangrijk dat we kinderen die (vermoedelijk) thuis mishandeld worden informeren over hun recht op te groeien zonder geweld. Kinderen die thuis mishandeld worden, zien hun situatie vaak als 'normaal' of 'geaccepteerd'. Bovendien denken zij vaak dat het hun schuld is of dat zij het geweld hadden kunnen voorkomen. Het is belangrijk dat zij te horen krijgen dat onenigheid met woorden en respect opgelost moet worden in plaats van met geweld. Deze informatie kan in elke stap van de meldcode aan kinderen gegeven worden.

Participatie is dus niet één moment waarop het kind gesproken wordt om informatie te geven of verkrijgen, maar een voortdurend proces van wederzijdse informatie-uitwisseling.

¹ Waar kind staat wordt een leerling van een van de scholen van Onderwijsgroep Oost-Brabant bedoeld

Stappenplan

Het stappenplan bestaat uit vijf stappen en een afwegingskader. De volgorde van de stappen is niet dwingend, behalve de beslissingen in stap 5. Waar het om gaat is dat wij als school op enig moment in het proces alle stappen hebben doorlopen, voordat wij besluiten om al dan niet hulp in te zetten of een melding te doen. De aandachtsfunctionaris van de school heeft een coördinerende rol bij de uitvoering van de stappen.

NB1: Bij **eergerelateerd geweld**² geldt een specifieke inkleuring van de stappen van de meldcode. 'De meldcode bij (vermoedens van) eergerelateerd geweld' van Movisie (2022) biedt handvatten hoe te signaleren en te handelen bij (vermoedens van) eergerelateerd geweld. Overleg met de aandachtsfunctionaris en raadpleeg meteen Veilig Thuis.

NB2: Huiselijk geweld komt in alle lagen van de bevolking voor en heeft vaak te maken met cultuur- en geloofsovertuigingen. **Cultuursensitief handelen** kan van toepassing zijn. Overleg met de aandachtsfunctionaris en raadpleeg meteen Veilig Thuis.

Stap 1: In kaart brengen signalen

Als onderwijsprofessional ben je in een unieke positie om signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling op te merken. Let op gedragsveranderingen of fysieke aanwijzingen. Zie bijlage 1 voor een **overzicht van de signalen van kindermishandeling** bij kinderen van 12 tot 18 jaar.

Bespreek de signalen altijd met de aandachtsfunctionaris en eventueel mentor/coach van het kind. Een kindcheck (Heeft het kind broertjes en/of zusjes? Wie zorgt voor het kind/de kinderen? Waar verblijven de kinderen overdag?) maakt onderdeel uit van dit gesprek.

NB3: Bij een **disclosure/onthulling** wordt er afgeweken van de werkwijze. Het is belangrijk dat de mentor/coach (of andere medewerker waar het kind zijn/haar zorgen heeft geuit) direct contact opneemt met de aandachtsfunctionaris. Bij een disclosure zal er direct overleg plaats vinden met Veilig Thuis. Er zal een zorgvuldige afstemming moeten plaatsvinden tussen school, Veilig Thuis en het kind over de vervolgacties. Als school namelijk onvoldoende voorbereid met ouders in gesprek gaat over de (door kinderen) geuite zorgen, kan de situatie verergeren.

² Eergerelateerd geweld is geestelijk of lichamelijk geweld om de eer van een familie te beschermen of herstellen. Voorbeelden: verstoting, huwelijksdrang, (gedwongen) zelfmoord en eermoord.

Stap 2: Overleggen met de aandachtsfunctionaris (verplichte stap)

De tweede stap betreft het overleg met de aandachtsfunctionaris om signalen te duiden en de aanpak te bepalen:

- A. Is er sprake van eengerelateerd geweld of (vermoeden van) meisjesbesnijdenis -> de aandachtsfunctionaris (of bij afwezigheid degene die het signaal heeft ontvangen) raadpleegt direct Veilig Thuis
- B. Is er sprake van een bedreigende situatie? -> ga naar stap 4
- C. Lijkt de situatie niet bedreigend, maar wijzen de signalen wel op huiselijk geweld of kindermishandeling -> ga naar stap 3

De aandachtsfunctionaris start met documenteren en informeert de directeur.

Stap 3: Gesprek met het kind en daarna eventueel gesprek met ouders³

Om deze stap zorgvuldig te doorlopen kan het raadplegen van Veilig Thuis zinvol zijn. Het is mogelijk om de casus anoniem voor te leggen.

Als de situatie het toelaat, voert de aandachtsfunctionaris samen met de betrokken medewerker allereerst een gesprek met het kind, om hulp te kunnen bieden en in het belang van het kind te kunnen handelen. Het kennen van de visie van het kind is cruciaal om te weten wat in het belang van het kind is.

Daarna is het, mits het veilig is, van belang om de ouders te spreken. Als de inschatting wordt gemaakt, door de aandachtsfunctionaris en betrokken medewerker, dat de veiligheid van het kind of van de professionals in gevaar komt door een gesprek met ouders kan hiervan op dit moment worden afgeweken.

Als een gesprek met ouders passend is, gaat de aandachtsfunctionaris samen met de betrokken medewerker in gesprek met de ouders. Het betreft een neutraal gesprek, waarin zorgen worden gedeeld zonder te beschuldigen. Het doel is om de situatie helder te krijgen en de ouders bij de ondersteuning van hun kind te betrekken.

Stap 4: Weeg het geweld

In deze stap maken de aandachtsfunctionaris en betrokken medewerker een inschatting van de ernst van de situatie op basis van signalen, het intern overleg en de gesprekken met het kind en ouders. Maak gebruik van het afwegingskader (zie bijlage 2:

Afwegingskader meldcode onderwijs en leerplicht).

Betrek het kind na het weeg:

- Stel het kind in staat zijn of haar mening vrijelijk te uiten.
- Neem de mening van het kind serieus.
- Geef het kind procesinformatie; wat wordt er met zijn/haar mening gedaan? Wie gaat wat doen?

³ Waar ouders staat kan ook verzorgers worden gelezen.

Stap 5: Beslis: Melden bij Veilig Thuis of hulp organiseren

Na het wegen van de signalen zijn er twee mogelijkheden:

1. **Melden bij Veilig Thuis:** Dit is een wettelijke verplichting bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling. Veilig Thuis zal de situatie verder onderzoeken en maatregelen treffen om de veiligheid van het kind te waarborgen. De aandachtsfunctionaris en betrokken medewerker blijven in contact met Veilig Thuis over de voortgang en mogelijke vervolgstappen.
2. **Hulp organiseren:** Als uit de inschatting blijkt dat de situatie niet ernstig of acuut onveilig is, kan de school zelf hulp organiseren voor het kind en het gezin. Dit kan door bijvoorbeeld het inschakelen van interne zorgstructuren of door samenwerking met externe instanties. Met het in gang zetten van hulp, wordt een termijn afgesproken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn. Documenteer dit zo zorgvuldig mogelijk. Spreek af wie welke rol heeft en benoem een casemanager (bij voorkeur de aandachtsfunctionaris). Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn.

Nazorg en follow-up

Na een melding of interventie is het belangrijk om het kind nauwlettend in de gaten te houden. Kinderen die slachtoffer zijn van geweld hebben recht op passende hulp ter bevordering van hun herstel (artikel 39 IVRK). Houd contact met de betrokken hulpverleners en blijf op school beschikbaar voor het kind als aanspreekpunt. Biedt een veilige omgeving aan.

Bijlage 1: Signalenkaart NJI

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 12 – 18 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waaraan het niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

De signalen

Lichamelijk welzijn

- blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- overgewicht of ondergewicht
- slecht onderhouden gebit
- regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- kind ruikt niet fris en ziet er onverzorgd uit
- oververmoeid
- vaak ziek
- ziektes herstellen slecht
- kind is hongerig
- eetstoornissen
- achterblijvende motoriek

Gedrag van het kind

- timide, depressief
- weinig spontaan
- passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- in zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- labiel
- erg nerveus
- hyperactief
- negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- negatief lichaamsbeeld
- agressief, vernielzucht
- overmatige masturbatie

Tegenover andere kinderen:

- agressief
- speelt weinig met andere kinderen
- vluchtige vriendschappen (12-18)
- wantrouwend
- niet geliefd bij andere kinderen

Tegenover ouders:

- angstig, schrikachtig, waakzaam

- meegaand, volgzaam
- gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders
- agressief

Tegenover andere volwassenen:

- angst om zich uit te kleden
- angst voor lichamelijk onderzoek
- verstijft bij lichamelijk contact
- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- agressief
- overdreven aanhankelijk
- wantrouwend
- vermijdt oogcontact

Overig:

- plotselinge gedragsverandering
- gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- slechte leerprestaties
- rondhangen na school
- taal- en spraakstoornissen
- alcohol- of drugsmisbruik
- weglopen
- crimineel gedrag

Gedrag van de ouder

- onverschillig over het welzijn van het kind
- laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- troost het kind niet
- geeft aan het niet meer aan te kunnen
- is verslaafd
- is ernstig (psychisch) ziek
- kleedt het kind te warm of te koud aan
- zegt regelmatig afspraken af
- houdt het kind vaak thuis van school
- heeft irreële verwachtingen van het kind
- zet het kind onder druk om te presteren

Gezinssituatie

- samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- sociaal isolement
- alleenstaande ouder
- partnermishandeling
- gezin verhuist regelmatig
- slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn

- verwondingen aan geslachtsorganen
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina of anus
- pijn in bovenbenen
- pijn bij lopen of zitten
- problemen bij plassen
- urineweginfecties
- seksueel overdraagbare aandoeningen
- (angst voor) zwangerschap

Gedrag van het kind

- drukt benen tegen elkaar bij lopen
- afkeer van lichamelijk contact
- maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- veel wisselende seksuele contacten met leeftijdsgenoten
- zoekt seksuele toenadering tot volwassenen
- prostitutie

Bijlage 2: Afwegingskader Meldcode onderwijs en leerplicht

1. Vermoeden wegen

We hebben de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en

A: op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten

B: is er een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling
Breng in dit geval de directeur op de hoogte (in geval het vermoeden door een medewerker van school wordt geconstateerd). Ga verder naar afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (aandachtsfunctionaris en betrokken medewerker(s)) in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid.

A: NEE -> ga verder naar afweging 3

B: JA of twijfel -> direct (telefonisch) (anoniem) overleg met Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden door Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Is er iemand in school beschikbaar om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt aan de melder

B: JA -> ga verder met afweging 4

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn. Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem een casemanager (bij voorkeur de aandachtsfunctionaris). Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren van de veiligheid van alle betrokkenen. Spreek een nazorgtraject af en bepaal termijnen en verwachtingen.